QORTI ~IVILI, PRIM'AWLA

Im]allef

Onor. Giannino Caruana Demajo LL.D.

Seduta ta' nhar it-Tlieta 20 ta' Marzu 2000

Numru

~itazzjoni 1321/96

Dr Renato Cefai g]an-nom u in rappre\entanza b]ala prokuratur spe`jali ta' ***Tarros International s.p.a.***

versus

Valletta Freight Services Ltd

F'din il-kaw\a s-so`jetà attri`i qieg]da titlob l-esekuzzjoni ta' *lodo* arbitrali mog]ti minn arbitri barra minn Malta; is-so`jetà konvenuta g]amlet kontro-talba g]ax qieg]da tg]id illi l-*lodo* ma jiswiex billi l-pro`eduri quddiem l-arbitri ma sarux sew.

I`-`itazzjoni tg]id illi fil-25 ta' Lulju 1991 il-partijiet kienu da]lu f'*liner agency agreement* dwar xog]ol ta' a[enzija. Il-ftehim kien li l-kuntratt kellu jkun regolat

mil-li[i taljana, u kull kontroversja bejn il-partijiet kellha tinqata' b'arbitra[[f'Montecarlo ta]t ir-regoli tax-*Chambre Arbitrale Maritime de Monaco.*

Fil-kors ta' l-esekuzzjoni tal-kuntratt il-konvenuta kellha tag]ti lill-attri`i, b'kollox, mija u tmienja u erbg]in elf seba' mija u seba' liri ta' Malta u tnejn u erbg]in `ente\mu (Lm148,707.42). Bejn il-partijiet inqalg]u kwistjonijiet dwar l-esekuzzjoni tal-kuntratt u dwar]lasijiet, u dawn il-kwistjonijiet tqieg]du quddiem it-tribunal arbitrali skond il-ftehim u r-regoli tat-tribunal.

F'*lodo* mog]ti fid-29 ta' Jannar 1996 it-tribunal qatag]ha li l-konvenuta kellha t]allas lill-attri`i, wara tpa`ija, il-bilan` ta' sitta u sebg]in elf, erba' mija u tmintax-il lira ta' Malta u tmienja u g]oxrin `ente\mu (Lm76,418.28), kif ukoll nofs l-ispejje\ ta' l-arbitra[[li telg]u g]al sbatax-il elf u]ames mitt frank fran`i\ (FF 17,500).

Billi l-konvenuta baqg]et ma]allset xejn, l-attri`i fet]et din il-kaw\a u qieg]da titlob illi din il-qorti:

1. tg]id illi jista' ji[i esegwit f'Malta il-*lodo* arbitrali mog]ti mix-*Chambre Arbitrale Maritime de Monaco* fid-29 ta' Jannar 1996;

2. tikkundanna lill-konvenuta t]allas lill-attri`i l-bilan` ta' sitta u sebg]in elf, erba' mija u tmintax-il lira ta' Malta u tmienja u g]oxrin `ente\mu (Lm76,418.28); u

3. tikkundanna lill-konvenuta t]allas ukoll daqs kemm jiswew fi flus maltin nofs l-ispejje\ ta' l-arbitra[[li telg]u g]al sbatax-il elf u]ames mitt frank fran`i\ (FF 17,500).

Talbet ukoll l-ispejje\ u l-img]ax minn dak in-nhar li kelu jsir il-]las.

Il-konvenuta ressqet dawn l-e``ezzjonijiet[1]:

1. il-*lodo* ma jaqbilx mal-*public policy* ta' Malta g]ax id-de`i\joni nkisbet b'qerq jew korruzzjoni, u fil-kitba tad-de`i\joni kif ukoll fil-pro`eduri quddiem it-tribunal ta' Monaco ma t]arsux ir-regoli tal-[ustizzja naturali;

2. il-*lodo* ma g]andux jing]ata g]arfien u esekuzzjoni minn din il-qorti g]ax: (i) il-parti tal-ftehim li]olqot l-arbitra[[ma tiswiex billi l-kunsens tal-konvenuta kien vizzjat; (ii) il-konvenuta ma ng]atatx \mien bi\\ejjed biex t]ejji l-ka\ tag]ha; (iii) il-*lodo* fih de`i\jonijiet *extra petita* li jmorru lil hemm mill-g]an ta' l-arbitra[[; u (iv) ma ng]atatx de`i\joni dwar l-o[[ezzjoni tal-konvenuta li l-*forum* tat-tilwima kellha tkun il-qorti ta' Malta; u

3. ma hux minnu li l-konvenuta g]andha tag]ti daqskemm huwa mitlub fit-tieni talba, i\da g]andha tag]ti biss sitt elef mitejn u wie]ed u disg]in lira u wie]ed u disg]in `ente\mu (Lm6,291.91).

Il-konvenuta resqet ukoll kontro-talba. Fissret illi l-*lodo* mog]ti mix-*Chambre Arbitrale Maritime de Monaco* fid-29 ta' Jannar 1996 imur kontra l-*public policy* ta' Malta billi ma t]arsux il-prin`ipji tal-[ustizzja naturali, jekk ma kienx ukoll vizzjat b'qerq u korruzzjoni, g]ax ma ng]atatx qabel xejn de`i\joni motivata dwar l-e``ezzjoni mressqa mill-konvenuta *in limine litis* li t-tribunal arbitrali ma kellux [urisdizzjoni biex jisma' u jidde`iedi l-ka\, billi l-*forum* kellu jkun malti u l-li[i li tirregola l-vertenzi bejn il-partijiet kellha tkun il-li[i ta' Malta. Il-*lodo* fih ukoll de`i\jonijiet *ultra petita* u *extra petita* favur l-attri`i li jmorru lil hemm mill-g]an ta' l-arbitra[[u ma jiswiex ukoll g]ax il-konvenuta ma ng]atatx \mien bi\\ejjed kif me]tie[biex t]ejji l-ka\ u d-difi\a tag]ha. G]alhekk, tg]id il-konvenuta, il-*lodo* ma g]andux jing]ata g]arfien u esekuzzjoni mill-qrati ta' Malta.

---

[1] *Fol.* 84.

Kompliet tg]id ukoll li l-bilan` li tassew g]ad g]andha tag]ti l-konvenuta huwa ta' sitt elef mitejn u wie]ed u disg]in lira u wie]ed u disg]in `ente\mu (Lm6,291.91): il-bilan` la hu ta' mija u tnejn u erbg]in elf, disa' mija u tmienja u g]oxrin lira u tlieta u tletin `ente\mu (Lm142,928.33) mitluba mill-attri`i quddiem it-tribunal; la dak ta' mija u tmienja u erbg]in elf seba' mija u seba' liri ta' Malta u tnejn u erbg]in `ente\mu (Lm148,707.42) determinat *ultra petita* u *extra petita* mit-tribunal; u lanqas il-bilan` ta' sitta u sebg]in elf, erba' mija u tmintax-il lira ta' Malta u tmienja u g]oxrin `ente\mu (Lm76,418.28) determinat fil-*lodo* tat-tribunal.

G]alhekk il-konvenuta talbet illi din il-qorti:

1. tg]id li l-*lodo* mog]ti mix-*Chambre Arbitrale Maritime de Monaco* fid-29 ta' Jannar 1996 ma g]andux jing]ata g]arfien u esekuzzjoni minn din il-qorti, g]ar-ra[unijiet mog]tija fil-premessi mi[juba fuq;

2. tg]id illi l-*forum* li g]andu jisma' u jaqta' dwar vertenzi bejn il-partijiet huwa l-qorti ta' Malta , u li l-li[i li tg]odd g]all-ka\ hija l-li[i ta' Malta, billi l-konvenuta hija so`jetà re[istrata f'Malta, il-*liner agency agreement* kien iffirmat u esegwit f'Malta, il-fatti relevanti, ix-xiehda dwarhom, u d-dokumenti relativi jinsabu f'Malta, il-ftehim inkiteb bl-ingli\, li huwa wie]ed mi\-\ew[ ilsna uffi`jali ta' Malta, u n-negozju kollu li dwaru nqalg]et it-tilwima se]] f'Malta;

3. tg]id illi l-bilan` li g]andha tag]ti l-konvenuta huwa ta' sitt elef mitejn u wie]ed u disg]in lira u wie]ed u disg]in `ente\mu (Lm6,291.91), u mhux kif ig]id il-*lodo*; u

4. tg]id ukoll illi l-konvenuta ma g]andhiex t]allas l-ispejje\ tal-*lodo* jew xi parti minnhom.

Il-konvenuta talbet ukoll l-ispejje\, fosthom dawk ta' l-ittri uffi`jali tal-20 ta' Mejju 1996 u tat-8 t'Awissu 1996.

G]all-kontro-talba, l-attri`i ressqet dawn l-e``ezzjonijiet:

1. il-kontro-talba ma saritx sew u ma tiswiex, billi ma fiha "l-ebda talba separata u distinta mill-azzjoni ta' l-atturi", u billi "l-meritu ta' dik il-kontro-talba huwa kompri\ kompletament fl-e``ezzjonijiet";

2. it-talba biex il-qorti tg]id illi l-konvenuta g]andha tag]ti somma anqas minn dik mitluba mill-attri`i hija \ejda u saret g]alxejn, g]ax hija "naturalment inklu\a fit-talba g]all-kundanna ta']las preti\ mill-attur u dedotta in [udizzju";

3. il-kwistjonijiet imqajma mill-konvenuta ma jistg]ux ikunu ta' tfixkil g]all-esekuzzjoni tal-*lodo*; u

4. il-*lodo* ma hux milqut mill-vizzji msemmija mill-konvenuta, u l-kwistjoni hija regolata mil-li[i mag]\ula mill-partijiet stess. It-tribunal arbitrali kien ukoll kompetenti biex jisma' u jaqta' dwar it-tilwima.

Is-sentenza tallum hija biss dwar l-ewwel \ew[e``ezzjonijiet tal-konvenuta.

Il-fatti relevanti ta' dan il-ka\ [raw hekk:

Is-so`jetà konvenuta kienet ilha tag]ti servizz ta' a[ent g]as-so`jetà barranija *Tarros s.p.a.* mill-1979 u r-relazzjonijiet bejniethom kienu regolati bi ftehim li kien iffirmat fil-11 t'Awissu 1980. {ara li, g]all-]abta ta' l-1990 jew 1991, sar bdil fl-organizzazzjoni tan-negozju ta' *Tarros s.p.a.* B'se]] mill-1 ta' Jannar 1991 in]olqot so`jetà [dida bl-isem ta' *Tarros International s.p.a.* (is-so`jetà attri`i), u kienet din is-so`jetà [dida li bdiet tmexxi dik il-parti tan-negozju ta' *Tarros s.p.a.* li fih kellha x'taqsam il-konvenuta. *Tarros s.p.a.* baqg]et tmexxi partijiet o]ra tan-negozju, u fl-1994 bidlet isimha g]al *Tarros Terminal s.p.a.* Jidher li xorta baqg]et

rabta qawwija bejn *Tarros Terminal s.p.a.* (qabel mag]rufa *Tarros s.p.a*) u *Tarros International s.p.a.* billi s-sidien u d-diri[enti kienu l-istess.

Is-so`jetà l-[dida *Tarros International s.p.a* (l-attri`i) riedet tid]ol fi ftehim bil-miktub mal-konvenuta, u]ejjiet abbozz ta' dan il-ftehim. Fost il-pattijiet li *Tarros International s.p.a.* riedet idda]]al f'dan il-ftehim kien hemm il-patt ta' arbitra[[u l-patt tal-g]a\la tal-li[i. G]alkemm il-konvenuta ma xtaqitx ta``etta dawn il-pattijiet, kellha, fl-a]]ar, tag]\el titlifx ir-relazzjoni u n-negozju li kellha ma' *Tarros* jew ta``ettax il-ftehim bil-pattijiet li riedet l-attri`i: g]a\let li tkompli r-relazzjoni u g]alhekk a``ettat il-ftehim, li kien iffirmat fil-25 ta' Lulju 1991[2].

Il-pattijiet ta' g]a\la ta' li[i u ta' arbitra[[, li l-konvenuta, kontra qalbha, kellha ta``ettahom, ig]idu hekk:

> 6.00 Duration and General
>
> 6.02 This Agreement is subject to Italian Law.
>
> 6.04 Any controversy about interpretation, fulfilment or termination of this Agreement or claims arising out of or relating to this Agreement shall be referred to Arbitration in Montecarlo in the event that an amicable agreement between both parties cannot be reached; arbitration will be made in accordance with the Rules of *Chambre Arbitrale Maritime de Monaco, arrêt n° 73/329*, and award will be binding and final and will be brought to execution before any Court having jurisdiction.

Il-ftehim kien jistipula wkoll li kull wa]da mill-partijiet setg]et ittemm ir-relazzjoni kummer`jali ma' l-o]ra billi tg]arrafha bil-miktub mill-anqas sitt xhur qabel[3]. L-attri`i nqdiet b'din l-istipulazzjoni u temmet il-ftehim fl-1995. Billi, meta [ew biex jag]alqu l-kontijiet, il-partijiet ma setg]ux jaqblu dwar x'kellha tag]ti u x'kellha tie]u kull wa]da minnhom, l-attri`i nqdiet bil-patt ta' arbitra[[ biex tqieg]ed it-tilwima quddiem arbitri. L-attri`i]atret arbitru, il-konvenuta]atret

---

2 *Foll.* 5 *et seqq.*

3 Patt 6.01, *fol.* 13.

ie]or, u \-\ew[arbitri ma]tura mill-partijiet flimkien]atru arbitru ie]or b]ala president tat-tribunal arbitrali.

It-tribunal ta l-*lodo* tieg]u fid-29 ta' Jannar 1996[4]. Sab illi, wara li ssir tpa`ija, il-konvenuta jifdlilha tag]ti lill-attri`i sitta u sebg]in elf, erba' mija u tmintax-il lira ta' Malta u tmienja u g]oxrin `ente\mu (Lm76,418.28), bl-img]ax bl-g]axra fil-mija (10%) fis-sena b'se]] mis-7 ta' Settembru 1994, flimkien ma' sbatax-il elf u ]ames mitt frank fran`i\ (FF 17,500) nofs l-ispejje\ ta' l-arbitra[[.

L-attri`i qieg]da issa, b'dawn il-pro`eduri, tfittex l-esekuzzjoni ta' dan il-*lodo* hawn Malta; il-konvenuta qieg]da topponi t-talba g]ar-ra[unijiet mi[juba fuq.

Il-konvenuta, fl-ewwel \ew[e``ezzjonijiet tag]ha, qieg]da tfittex li twaqqa' kemm il-patt ta' arbitra[[u ta' g]a\la ta' li[i, kif ukoll il-*lodo* mog]ti bis-sa]]a ta' dak il-patt.

Ir-ra[unijiet imressqa mill-konvenuta kontra l-patt ta' arbitra[[u ta' g]a\la ta' li[i huma dawn:

Meta sar il-ftehim il-konvenuta kienet im[ieg]la, kontra r-rieda tag]ha, li ta``etta klawsola arbitrali min]abba tehdida li, jekk ma tag]milx hekk, titlef il-*business*. Din il-klawsola dda]]let fil-ftehim minkejja li l-obbligazzjonjiet kollha tal-ftehim kellhom ikunu esegwiti f'Malta minn so`jetà maltija ta]t il-li[ijiet u r-regolamenti maltin li huma l-qrati ta' Malta li l-aktar li jistg]u jinterpretawhom. Barra minn hekk, il-*liner agency agreement* kien iffirmat u esegwit f'Malta, u l-fatti relevanti, ix-xiehda dwarhom, u d-dokumenti relativi jinsabu f'Malta. G]al dawn ir-ra[unijiet, tg]id il-konvenuta, il-*forum* l-aktar konvenjenti kellu jkun dak malti.

Effettivament, mela, il-konvenuta qieg]da tg]id illi:

---

4 *Foll.* 15 *et seqq.*

a) il-kunsens tag]ha ma jiswiex g]ax ittie]ed b'tehdid;

b) il-kuntratt aktar g]andu rabta mal-li[i ta' Malta u g]alhekk il-li[i li tirregolah kellha tkun dik ta' Malta; u

c) il-*forum* kellu jkun dak ta' Malta g]ax huwa l-aktar *forum* konvenjenti.

Inqisu l-ewwel l-argument dwar il-kunsens tal-konvenuta.

Fin-negozjati li jwasslu g]al kull ftehim parti tag]mel l-offerta tag]ha, u l-parti l-o]ra jew tilqa' l-offerta jew tag]mel kontro-proposta. L-ewwel parti tista' mbag]ad jew ta``etta l-kontro-proposta jew tibqa' tinsisti fuq il-pattijiet tal-proposta ori[inali tag]ha. Jekk i\-\ew[partijiet jibqg]u jinsistu fuq il-ver\joni tag]hom ta' kif g]andu jkun il-ftehim, jaslu fi stadju fejn jew ikollhom jammettu li ma jistg]ux jil]qu ftehim, u kuntratt ma jse]]x, jew xi wa]da minnhom tqis li aktar jaqblilha li tag]mel kuntratt fuq il-pattijiet proposti mill-parti l-o]ra milli ma tag]mel kuntratt xejn.

Kien appuntu dan li [ara fil-ka\ tallum: l-attri`i wriet li ma riditx tag]mel kuntratt jekk mhux fuq il-pattijiet proposti minnha; ma kellha ebda obbligazzjoni li ta``etta l-kondizzjonijiet li riedet il-konvenuta, u kienet lesta li ma tag]mel ebda kuntratt jekk ma jkunux a``ettati l-proposti tag]ha; lill-konvenuta dehrilha, fl-a]]ar mill-a]]ar, li a]jar ta``etta l-offerta ta' l-attri`i milli titlef ir-relazzjoni ta' negozju li kellha ma' l-attri`i; g]aliha kien jiswa i\jed li tag]mel il-kuntratt milli tkompli tinsisti fuq il-proposta tag]ha. Id-de`i\joni tal-konvenuta ma kienet milquta b'ebda vizzju tal-kunsens; kienet de`i\joni mag]mula wara apprezzament realistiku tas-sitwazzjoni, u jekk lill-konvenuta dehrilha li ma setg]etx tg]addi ming]ajr il-kuntratt ma' l-attri`i dan ma kien jitfa' ebda obbligazzjoni fuq l-attri`i li bilfors ta``etta l-kondizzjonijiet tal-konvenuta.

Mhux kull meta ma ti]ux dak kollu li tixtieq il-kunsens tieg]ek ikun g]alhekk vizzjat.

Il-qorti g]alhekk issib li ma kien hemm ebda vizzju tal-kunsens.

Il-konvenuta, kif rajna, qieg]da tg]id ukoll li l-g]a\la ta' *forum* u ta' li[i mag]mula fil-ftehim kienet]a\ina.

L-g]a\la ta' li[i tkun ta' dik li mag]ha l-kuntratt g]andu l-akbar rabta — dik li tissejja] *the proper law of the contract* — meta l-kuntratt ikun sieket dwar l-g]a\la tal-li[i; meta l-partijiet ikunu g]amlu l-g]a\la tag]hom, u fil-li[i mag]\ula ma jkun hemm xejn kontra l-ordni pubbliku tal-*proper law*, l-g]a\la tal-partijiet tkun im]arsa, g]ax "il-kuntratti mag]mula skond il-li[i g]andhom sa]]a ta' li[i g]al dawk li jkunu g]amluhom"[5].

Il-fatt li ta]t il-li[i mag]\ula mill-partijiet it-tribunal seta' jordna li jit]allsu mg]axijiet og]la minn dawk li jing]ataw ta]t il-li[i ta' Malta ma hux bi ksur ta' l-ordni pubbliku ta' Malta, mhux biss g]ax il-li[i ta' Malta tippermetti e``ezzjonijiet fejn jistg]u jing]ataw img]axijiet og]la minn tmienja fil-mija i\da wkoll g]ax, fil-ka\ tallum, l-img]axijiet og]la ma kinux imposti b]ala u\ura i\da *officio iudicis*.

L-argumenti favur il-validità tal-patt ta' g]a\la ta' li[i jg]oddu wkoll g]all-patt dwar [urisdizzjoni. Jista' jkun illi, g]ar-ra[unijiet imsemmija mill-konvenuta, *viz.* g]ax il-fatti relevanti, ix-xiehda dwarhom, u d-dokumenti relativi jinsabu f'Malta, li kieku l-kaw\a nbdiet f'Malta l-qrati ta' Malta kienu ja``ettaw [urisdizzjoni biex jisimg]u u jaqtg]u dwar xi partijiet mill-meritu tal-kontroversja bejn il-partijiet; dan i\da ma jfissirx li t-tribunal mag]\ul mill-partijiet ma jkollux [urisdizzjoni jekk il-kaw\a tkun inbdiet quddiemu.

---

5 Art. 992(1), Kod. ~iv.

Il-qorti g]alhekk hija tal-fehma illi l-pattijiet dwar l-g]a\la tal-li[i u l-patt ta' arbitra[[jiswew, u l-e``ezzjoni tal-konvenuta kontra l-validità ta' dawk il-pattijiet hija mi`]uda.

Ng]addu issa biex inqisu l-e``ezzjoni kontra l-validità tal-*lodo*. Il-konvenuta qieg]da tg]id illi l-*lodo* ma jiswiex g]ax:

1. hi ma ng]atatx \mien bi\\ejjed biex t]ejji l-ka\ tag]ha, u g]alhekk ma t]arsux ir-re[oli tal-[ustizzja naturali;
2. ma ng]atatx de`i\joni dwar l-o[[ezzjoni tal-konvenuta kontra l-*forum*;
3. il-*lodo* fih de`i\jonijiet *ultra petita u extra petita*; u
4. il-*lodo* ma jaqbilx mal-*public policy* ta' Malta g]ax id-de`i\joni nkisbet b'qerq jew korruzzjoni.

Il-pro`eduri ta' arbitra[[ inbdew mill-attri`i bil-]ru[ta' *atto di citazione* fil-15 ta' Novembru 1994[6], u s-so`jetà konvenuta r`eviet is-sej]a biex tidher g]all-pro`eduri ta' l-arbitra[[fl-24 ta' Novembru 1994[7]; il-konvenuta wie[bet bi *statement of defence* fis-27 ta' Frar 1994; u s-smig] sar fit-28 ta' Settembru 1995. Dak in-nhar tas-smig] il-partijiet ing]ataw fakoltà li jag]mlu aktar sotto-missjonijiet bil-miktub sat-30 ta' Novembru 1995[8]; b'dan il-mod, jekk waqt is-smig] l-argumenti tal-partijiet ma kinux \viluppati bi\\ejjed, dan seta' jsir bil-miktub.

Fil-fatt, mhux biss ing]ata lill-partijiet i\-\mien stipulat fir-regoli tat-tribunal ta' arbitra[[, i\da ng]ata wkoll ti[did ta\-\mien meta saret talba g]alhekk[9], u kien hemm qbil bejn il-partijiet dwar kif kellhom jimxu l-pro`eduri[10].

6 Ara t-tifsir mog]ti fil-*lodo* ta' l-*iter* pro`edurali quddiem it-tribunal, *fol.* 18.

7 Ara l-ewwel paragrafu ta' l-*affidavit* ta' Victor Vella, *fol.* 114.

8 *Fol.* 194.

9 Ara x-xiehda ta' Nicholas Dean fis-seduta ta' l-24 ta' Novembru 1998, *foll.* 327 *et seqq.*

Dan kollu juri li l-partijiet kellhom \mien bi\\ejjed biex i]ejju l-ka\ tag]hom u jressquh quddiem it-tribunal; dwar l-ilment tal-konvenuta li hi ma ng]atatx \mien bi\\ejjed biex t]ejji l-ka\ tag]ha, u li g]alhekk ma t]arisx il-prin`ipju *audi alteram partem*, il-qorti hija tal-fehma li dan huwa biss konsegwenza ta' l-atte[[jament li jie]du ]afna minn dawk li jkollhom jag]tu meta jkunu m]arrkin bi pro`eduri [udizzjarji: jippretendu li g]andhom il-jedd li b'kull mod itawlu l-pro`eduri sabiex ibieg]du kemm jistg]u l-jum meta jkollhom i]allsu dejnhom. Il-jedd i\da ma hux ta' min huwa m]arrek li jtawwal il-pro`eduri u jdewwem is-sentenza kemm jista'; il-jedd huwa ta' min ifittex rimedju [udizzjarju li jkollu sentenza fi \mien ra[onevoli.

Din l-e``ezzjoni tal-konvenuta hija wkoll, g]alhekk, mi`]uda.

Il-konvenuta qieg]da tg]id ukoll li ma ng]atatx de`i\joni dwar l-o[[ezzjoni tag]ha kontra l-*forum*. Dan, i\da, ma hu minnu xejn; fil-*lodo* hemm parti "*sulla giurisdizione arbitrale*", fejn it-tribunal ifisser illi, ladarba l-partijiet stipulaw "*una ampia e completa clausola arbitrale*", it-tribunal kellu [urisdizzjoni u g]alhekk l-e``ezzjoni kontra l-[urisdizzjoni kienet mi`]uda[11]. Il-konvenuta tg]id illi din id-de`i\joni ng]atat "bla ebda motivazzjoni serja u adegwata[12], i\da tassew ma kienx hemm g]alfejn jin]ela aktar]in u aktar kliem fuq l-interpretazzjoni ta' patt `ar.

Huwa minnu li l-konvenuta kienet riedet illi ting]ata de`i\joni dwar il-[urisdizzjoni fi stadju preliminari, qabel ma jinbeda s-smig] tal-meritu, u t-tribunal, minflok, ta d-de`i\joni dwar il-[urisdizzjoni flimkien mad-de`i\joni fuq il-meritu. Dan, i\da, ma jwassal g]al ebda nullità, g]ax kien fid-diskrezzjoni tat-tribunal li jag]\el jag]tix de`i\joni preliminari jew *lodo* wie]ed b'de`i\joni fuq il-kwistjonijiet kollha mressqa mill-partijiet.

---

10 *Ibid. fol.* 340.

11 *Fol.* 19.

12 Ara t-tmien paragrafu tad-dikjarazzjoni ma]lufa tas-so`jetà konvenuta, *fol.* 85.

Il-konvenuta qieg]da tg]id ukoll li kien hemm de`i\joni *ultra petita* u *extra petita*. Qieg]da tg]id hekk g]ax l-attri`i kienet qieg]da titlob mija u tnejn u erbg]in elf, disa' mija u tmienja u g]oxrin lira u tlieta u tletin `ente\mu (Lm142,928.33), u t-tribunal beda biex qal li kellha tie]u mija u tmienja u erbg]in elf seba' mija u seba' liri ta' Malta u tnejn u erbg]in `ente\mu (Lm148,707.42), i\da, wara tpa`ija ma' dak li l-attri`i kellha tag]ti lill-konvenuta, it-tribunal sab li kien fadlilha tie]u sitta u sebg]in elf, erba' mija u tmintax-il lira ta' Malta u tmienja u g]oxrin `ente\mu (Lm76,418.28), u g]alhekk ikkundanna lill-konvenuta t]allas dan l-a]]ar bilan`.

Id-de`i\joni tat-tribunal ma kienet xejn *ultra* jew *extra petita*: l-attri`i talbet dak li dehrilha li kellha tie]u — bilan` ta' mija u tnejn u erbg]in elf, disa' mija u tmienja u g]oxrin lira u tlieta u tletin `ente\mu (Lm142,928.33); it-tribunal, biex seta' jara kemm tassew kellha tie]u, kellu ja]dem il-kontijiet, jara kemm kienu l-krediti favur tag]ha u kemm kienu dawk kontra tag]ha, u hekk wasal g]al bilanc — sitta u sebg]in elf, erba' mija u tmintax-il lira ta' Malta u tmienja u g]oxrin `ente\mu (Lm76,418.28) — li kien anqas, mhux aktar, minn kemm talbet l-attri`i.

Naturalment, billi dawn il-pro`eduri tallum ma humiex appell mil-*lodo*, ma hux il-ka\ li l-qorti tist]arre[dwar il-meritu u dwar jekk il-konklu\jonijiet tat-tribunal kinux tajbin jew le, jew jekk il-konklu\jonikinitx tkun o]ra li kieku l-ka\ instema' mill-bidu quddiem din il-qorti.

Il-konvenuta qieg]da tg]id ukoll illi d-de`i\joni tat-tribunal ittie]det b'qerq u korruzzjoni.

Fil-fehma tal-qorti ma n[iebet ebda xiehda ta' qerq jew korruzzjoni. Kien hemm biss irregolarità wa]da, g]ax wie]ed mill-arbitri ma kienx pre\enti waqt is-smig] kollu billi, min]abba kondizzjoni ta' sa]]tu, kellu jistrie] wara nofs in-nhar u meta re[a' da]al fl-awla tat-tribunal is-smig] kien [à tkompla. Dan l-arbitru kien Giorgio Righetti, l-arbitru ma]tur mill-attri`i.

Il-minuti tal-pro`eduri matul is-smig] quddiem it-tribunal juru li, qabel ma s-smig] waqaf g]all-ikel fis-sieg]a ta'wara nofs in-nhar, Sergio La China, president tat-tribunal, g]amel din l-istqarrija f'isem Giorgio Righetti[13]:

> Prof. Righetti delegates, to each and any effect (*sic*), the other two members of the Panel to go on with the hearing and to finalise, in the event that he cannot attend in the afternoon.

Ma jidher li ebda wa]da mill-partijiet ma g]amlet xi o[[ezzjoni jew imqar xi protest[14], lanqas meta s-smig] tkompla wara nofsinhar ming]ajr Giorgio Righetti, u lanqas meta Righetti wasal tard[15].

Is-smig] kien biss wie]ed mill-episodji tal-pro`ess ta' l-arbitra[[; kien hemm ukoll is-sottomissjonijiet mag]mula bil-miktub mill-partijiet u d-deliberazzjonijiet ta' l-arbitri. Dak li sar waqt is-smig] meta Righetti ma kienx hemm ittie]ed fuq mezzi elettromanjeti`i u wara tni\\el bil-miktub. G]alhekk Righetti kellu t-tag]rif kollu li kellhom l-arbitri l-o]ra meta ng]aqad mag]hom g]ad-deliber-azzjoni qabel ma ng]ata l-*lodo*. Fil-fehma ta' din il-qorti, g]alhekk, g]alkemm kien ikun a]jar li kieku l-arbitri kollha]adu sehem f'kull fa\i tal-pro`ess, dan in-nuqqas ma g]andu jwassal g]al ebda nullità, g]ax]add ma sofra xi pre[udizzju.

|gur li dan l-episodju ma hux xiehda ta' qerq jew korruzzjoni, kif qieg]da tg]id il-konvenuta. Ma n[iebet ebda xiehda o]ra ta' qerq jew korruzzjoni, u ma kien hemm xejn i\jed li jo]loq suspett ta' irregolarità. It-tribunal kien mag]mul minn arbitri indipendenti, li ma kellhom ebda rabta mal-partijiet, u ma ntweriet ebda ra[uni li to]loq suspett dwar l-imparzjalità tag]hom.

Il-qorti qieg]da g]alhekk ti`]ad l-ewwel \ew[e``ezzjonijiet mog]tija mill-konvenuta. L-ispejje\ ta' dan l-episodju g]andha t]allashom il-konvenuta.

---

13 *Fol.* 172.

14 Ara x-xiehda ta' Nicholas Dean fis-seduta ta' l-24 ta' Novembru 1998, *fol.* 336.

15 *Fol.* 182.

Giannino Caruana Demajo
Im]allef

Connie Micallef
Dep. Re[.